

NARODNA STRAŽA

UREDNIŠTVO I UPRAVA: „NARODNA STRAŽA“
SIBENIK. — RUKOPISE SE NE VRAĆAJU. — NE-
BILJEŽOVANA SE PISMA NE PRIMAJU.

IZLAZI SVAKE SUBOTE

PRETPLATA „NARODNE STRAŽE“ IZNOSI GO-
DIŠNJE Din. 60. — ZA INOZEMSTVO Din. 120.
OGLASI PO CIJENIKU.

POJEDINI BROJ Din. 1.50

Br. 17.

Šibenik, 24. svibnja 1924.

God. IV.

Proglas opozicije na narod.

Pašić se ponovno dočepao vlasti i dobio od Krune mandat za sastav poslovne vlade. Proti ovom otvorenom mimoilaženju parlamentarizma i gaženju volje većine naroda ujedinjena opozicija izdala je ovaj prosvjedni proglas na narod:

„Obrazovanje vlade iz skupštinskih manjina, za koju je uzeo formalnu odgovornost Nikola Pašić, mora biti od teških posljedica za cijelu državu i narodni život.

Udružene opozicione grupe smatraju za svoju dužnost, da javno protestiraju protiv takvog riješenja krize, kojim se ruši javni poredak u zemlji. Opozicija se ograđuje od odgovornosti za takvo riješenje i kobne posljedice, koje ono može donijeti.

I novoj vladi i cijelom svijetu jasno je, da vlada, protiv koje je većina skupštine, ne može saradivati s tom skupštinom. Njoj preostaje ili da skupštinu zaključi i protuustavno produlji radom ili da na novim izborima pokuša sa falsifikatima i nasiljem dobiti formalnu većinu.

Jasno je, da se vlada ne čestrućavati ni od kakvih sredstava, da se održi na vladi. To je jasno i kad toga ne bi vlada usmeno i pismeno preko svojih organa priznavala. To se vidi poslije svega, što se u posljednja dva mjeseca dogodilo, kad je vlada gaženjem zakona i besramnim sredstvima spriječila većinu skupštine, da dođe do izražaja.

Riješenje krize, koje se smatra samo po sebi neparlamentarno i prema tome neustavno, povući će za sobom novo i još dublje gaženje ustavnosti i zakonitosti.

U parlamentarnim monarhijama postoje dva odlučujuća faktora: narod preko skupštine i Kralj. Naša zemlja mora biti parlamentarna ne samo zato, što je u ustavu pisano, nego i zato, jer je to nesumnjivo odlučna volja naroda.

Cilj je parlamentarnih ustavnih organa, da omoguće saradnju između ta dva faktora i spriječe da između njih ne dođe do sukoba. Samo radi toga je i postavljena između njih odgovorna vlada. Ali da bi vlada bila u istinu odgovorna, mora imati: ne samo povjerenje Krune, nego i povjerenje samoga naroda.

Ovo povjerenje vlada Pašića nema i prema tome nije u stanju da nosi odgovornost, koju prima.

Njezina odgovornost bez povjerenja naroda potpuno je bezvrijedna. Ne samo da nije u stanju da osigura saradnju obaju glavnih političkih faktora, nego je prinudena, da ih za svoje održanje tura u konflikt i borbu.

Obrazovanjem nove vlade Pašića ne stvara se samo jedno neobično zatvaranje ministarske krize, njom se mijenja cjelokupni karakter političke borbe i ona ulazi u jednu novu sudbunu fazu.

Mi, udruženi u zajedničkoj saradnji, imamo jedan jasan program, da dođemo do bratskog sporazuma između svih narodnih elemenata, naročito između Hrvata i Srba. Mi smo udruženi, da pripremimo teren za taj sporazum i uspostavimo zakonitost i poštenje u državnoj upravi, da suzbijemo korupciju, partizanstvo i netrpiljivost.

Mi smo na tom programu dobili većinu u sadašnjoj skupštini, izabranoj po radikalnoj vladi, i znamo, da bi ta većina mogla samo porasti na jednim uistinu slobodnim izborima. Stoga smo bili gotovi, da po parlamentarnom redu primimo odgovornost za tu politiku.

Bili smo u stanju da je primimo, jer imamo većinu skupštine. Svijesni svoje odgovornosti prema narodu mi smo sve učinili, što je bilo u našoj moći, da ne narušimo onaj put, koji se narušio.

Pred svrššenim činom mi smatramo

U krizi kapitala.

Ima već više od dvije godine, otako se u našem privrednom životu osjeća nestašica na kapitalu. Otada počinje i za našu industriju i trgovinu teško doba, jer i jednoj i drugoj manjka glavni oslonac — kredit, na koji su zbog nedostatka vlastitih sredstava bili upućeni. I što se ova kriza duže povlači, to sve teže pogađa one, koji su svoju egzistenciju gradili na kreditu. Lanjska i prekolanjska godina dala je velik broj stečajeva, a ovo nas je proljeće iznenadilo, jer na sve strane najava novih stečajeva i traženja vanstečajnog nagodbenog postupka. Dok je stečaj logična posljedica bilo nesretnog, bilo nesavjesnog poslovanja u trgovačkom svijetu, nagodbeni je postupak jedna, ne da rećemo ublažena forma stečaja, već bolje uredba, po kojoj privrednici, pali silom prilika u nemogućnost, da u potpunom opsegu udovolje svojim obvezama, traže načina, da svoje vjerovnike podmire samo djelomično iz svoje umanjene imovine.

Nagodbeni postupak izvan stečaja bio je kod nas nepoznat, osim u Hrvatskoj, gdje je uveden još za vrijeme rata jednom banskom naredbom, koju je bio inspirirao dr Edo Lukinić, da omogući likvidaciju „Karlovačke štedionice“ bez stečaja, gdje je i on imao svog interesa. Koncem 1921. god. je ovaj zakon protegnut na čitavu državu. To protegnuće još ne bi bilo najveće zlo, jer bi njegova primjena mogla dati i dobrih rezultata, da nije postao utočištem ljudima, koji hoće da krivim prikazom svoga imovinskog stanja prikrate svoje vjerovnike, a onda, pošto su ih podmirili sa neznatnim dijelom — često sa samih 20% — počinju nanovo svoju rabotu, da iza nekog vremena zatraže novo naravn-

za svoju dužnost, da zauzmemo jedino određeno držanje, javno i otvoreno, i da odlučno i bez rezerve protestiramo protiv toga.

Put, na kom se nalazimo udruženi, dovesti će do sporazuma između Srba, Hrvata i Slovenaca, a to je način, na koji ćemo kolaborirati do definitivnog organiziranja države i njezine uprave.

Mi ustrajemo udruženi, da se borimo za jednu stvar, za koju postoji suglasnost između svih poštenih i čestitih Srba, Hrvata i Slovenaca, to je ustavnost i parlamentarizam.

Ako je išta sporno u ovoj zemlji, jedno nije, da Srbi, Hrvati i Slovenci hoće i priznaju samo takvo uređenje zemlje, koje narodu obezbjeđuje slobodu i zajamčuje njegovo pravo, da odlučuje o svojoj sudbini.

Mi smo riješeni, da na tom terenu primimo svaku borbu i u njoj ustrajemo do konačnog uspjeha, koji mora da se završi pobjedom narodne volje.

Ovaj proglas potpisali su svi šetovi opozicionalnih grupa.

Za požaliti je, što uz privredne krugove i odvjetničke komore nijesu uložile svoj glas, a pogotovo pobrinule se, da mnogi i mnogi odvjetnici ne iskorišćuju ovu za njih povoljnu konjunkturu.

Naše Trgovačko-obrtničko udruženje, koje je do sada toliko puta znalo da zaštiti interese trgovačkog staleža sjeverne Dalmacije, treba da se i ovaj put nađe na svom mjestu i poduzme sve, da zaštiti ugroženi kredit naših poštenih trgovaca.

M.

† Mgr Grgur Gojanović
kapt. dekan.

Sinoć, 23. o. m. j., u 10 s. poslije smrtno borbe od sama dva dana, preselila se u bolji život plemenita duša don Grge Gojanovića, kanonika dekana šibenskog Kaptola. Cijelo građanstvo bez iznimke čuti iskreno sažaljenje, da je nestalo poštenoga čovjeka, čestitoga rodoljuba i dobrog svećenika iz šibenskoga klera. Bio je zaista poštovan od svih, jer ga je u cijelom njegovom životu resila razboritost, pravednost, umjerenost i jakost, kao i tolike druge kršćanske i građanske kreposti. Nikad nije kome zla želio, a kome je mogao, učinio je dobra. Njegovo srce nije znalo za intrige, a bio je iskreno srdačan i ljubezan prema svakomu.

Na župi je najtočnije vršio svoje dužnosti, a od svojih je vjernika tražio kršćane staroga kova. Nije se pod njim širila bogomrska psost ni divlji brak niti mu je u župi ostala duša bez uskrsene pričesti. Pazio je nakućni uzgoj, na poštenje među ljudima i davao svakome praktične savjete. I danas se sjećaju njegovi stari Betinjani, kako su im pokojnikove propovijedi ostale duboko u duši.

U njegovim mladim danima nije bilo druge stranke nego narodne, koja nije bila partijska, nego čisto nacionalna. Kao rodoljub on je u tom pogledu radio osobito u tješnjanskoj općini, tako da su ga A. Šupuk i mnogi rodoljubi htjeli za narodnog zastupnika u parlamentu, na što on u svojoj skromnosti nije htio nikako pristati. Rodoljublje je svoje, kao i svoju učenost, pokazao blagopokojnik, kad je držao svečano slovo u bazilici o papi Lavu XIII., osobitom prijatelju Slavena, o smrti neumrlag Strossmayera, o danu oslobođenja Šibenika od Austrije i talijanske okupacije. Njegov svečani govor o sv. Cirilu i Metodu svjedoči nam kakav je bio prijatelj naše glagolice. Nije stoga čudno, što su neki htjeli da zasjedne na biskupsku stolicu, i ako pokojnik o tome nije nikada ni sanjao.

Bio je kapitularnim vikarom za sedis vacantiae od 16. 7. 1910. do 11. 12. 1912., pri čemu se odlikovao svojom razboritošću i taktom. Kao kapitulac bio je dekan u kaptolu,

predsjednik crkvinarstva bazilike, penitencijer (pokorničar), prosinodalni ispitatelj i predsjednik crkvenog suda. Od sv. Oca Pape bio je odlikovan naslovom *tajnog komornika*.

Blagopokojni je kan. Gojanović bio rođen u našem gradu 5. 3. 1852. Pučku je školu i četiri tečaja gimnazije svršio u svom mjestu, višu gimnaziju u Splitu, tečaj opće pedagogije kao i četiri godine teoloških nauka u Zadru. 29. 8. 1876. bio je zaređen za svećenika. Dušobrižničku je službu vršio kao kapelan u Vodicama od 1876.-77., dalje kao samostalni kapelan u Jezerima do 1883., potom kao

upravitelj župe u Bešini do 1884., a od te godine do 1899. kao stalni župnik istoga mjesta. Bio je imenovan kanonikom šibenskog kaptola 1899., a dekanom 2. 4. 1913.

U zadnjim danima tištile su ga dvije stvari: s jedne strane nasrana državna uprava, koja mu je rušila mladenačke ideale, a s druge strane neko presadenje njegova života u ambijent, gdje pod svoju starostnije mogao uhvatiti korijena. No on može mirno počivati, jer je bio čestit i među živima ostavio dobru uspomenu.

Počivao u miru!

Proti željeznici Zadar-Knin.

Sastanak općina sjeverne Dalmacije.

Predstavnici općina sjeverne Dalmacije, zastupnici Udruženja trgovaca, obrtnika i industrijalaca, odaslanici političkih grupa i videnije ličnosti Šibenika na sastanku, na poziv šibenske općine održanom u Šibeniku 20. t. m. j., nakon svestranog raspravljanja o ekonomskim pitanjima dalmatinskog primorja i o pogibelji željezničkog spoja Zadra sa ličkom željeznicom složiše se jednodušno sa zaključcima, poprimljenim u ovom predmetu na sastanku privrednih krugova, na poziv splitskog načelnika održanom u Splitu 12. t. m. j.

Na ovom sastanku (20. ov. m. j.) bila je poprimljena ova rezolucija:

I. I ako je uslijed umirujućih vijesti, primljenih od nar. poslanika i kompetentnih ličnosti iz Beograda za sada odstranjena pogibelj izgradnje priključka Zadra sa ličkom željeznicom, ipak poznavajući dugim i teškim iskustvom tendencije i metode talijanske politike, smatra se potrebitim, da odbori srednje i sjeverne Dalmacije ostanu permanentni, da pomno bdiju nad svakom akcijom u ovom pogledu i budu spremni na energičan istup, čim prilike to budu zahtijevale.

II. Kolikogod bi uopće štetan bio svaki željeznički priključak sa Zadrom, toliko, a možda još u većoj mjeri, bio bi štetan za ekonomski razvitak države prihvata talijanskog prijedloga t. zv. jadranske tarife, po kojoj bi naša država imala da zagaruje svim državama nasljednicima A. U. na našem državnom teritoriju isti onaj ogromni popust na tarifama željezničkih pruga, koje vode izravno preko našeg teritorija u talijanske luke Trst

i Rijeku, koji je Italija već na svome teritoriju poprimila.

Dok bi takva preferencijalna tarifa uvelike olakotila ekonomski razvitak talijanskih i nama konkurirajućih luka, gubitak na tarifama s jedne strane, a devijacija internacionalnog tranzitnog prometa s druge strane, u korist Talijana, zapečatili bi za nedogledno vrijeme sudbinu naših glavnih luka, čiji bi razvitak bio onemogućen uslijed zastoja svakog važnijeg uvoza i izvoza.

Stoga se nameće dužnost ovom odboru, da uloži sva svoja nastojanja, da sklomi odlučujuće faktore, da ni u ovom pitanju nikako ne popuste.

III. Kad bi s kojim mu drago razloga pitanje sklapanja našeg državnog zajma u Italiji imalo da uvjetuje popuštanje naše države u poslu zadrarske željeznice i jadranske tarife, onda bi bilo više nego jasno, da su namjere Italije vrlo opsežne u pogledu njezinog ekonomskog prodiranja na štetu naših primorskih krajeva.

Mišljenje je ovoga odbora, da narodni predstavnici imaju zahtijevati od državne uprave, da se u ovakvom slučaju radije sklopi zajam sa kojom drugom državom, koja nema nikakvih ni političkih ni ekonomskih aspiracija na naše primorje.

Na sastanku su bili predstavnici općina: Šibenik, Drniš, Zlarin, Vodice, Tjersno, Biograd, Preko, Sali, Silba, Rab, Novalja i Stankovci. Brzobjavno su se pridružile općine: Pag, Nin, Promina, Novigrad, Vrlika, Zemunik, Benkovac, Obrovac i Knin.

Odbor se sastoji od sljedećih lica: Blažević Ante, predsjednik općine, Šupuk Miloš, predsjednik udruženja

trgovaca, obrtnika i industrijalaca, Bogdanović Ćiril, dr Ante Dulibić, dr Vice Iljadica, Jadronja Josip, prof. Marko Ježina, Karadžole Mate, Kuhl Vlade, prota K. Krstanović, ing. Josip Ljubčić, Matavulj Marko, dr Ćedomil Mešini, dr Josip Pasini, dr Vice Smolčić, Šare Šupe, Škarica Dane, prof. M. Triva, dr Šime Vlašić, Zlatan Nikola i Živković Mate iz Šibenika, Rome Ljubčić i Ante Ćorić Antin iz Drniša, Rikard Kure i Srećko Marin iz Zlarina, Šime Barbača i Ive Kaleb iz Tjersnoga, Mate Čičin-Sain i Ante Ćorić iz Vodica, Ilija Zečević i Ivan Pelicarić iz Biograda, dr Ive Marčelić i Mate Mašina iz Prekoga, Šime Milin i Šime Dominis iz Sali, Lazarin Spiro iz Silbe, Stomač Ivan iz Molata, Spalatin Krste i prof. Bruno Marčić iz Raba, Crnković Jadre i Skunca Frane iz Novalje, Vunić Jakov pk. Ante i Morić Mijat pk. Križana iz Stankovaca. Općine, koje su se brzobjavno priključile akciji, nijesu do sada imenovale svoje predstavnike u odbor. Njihova imena bit će naknadno javljena.

Iz vanjskog svijeta.

Kriza u Francuskoj. Političke prilike u Francuskoj se sve više zaostroju. Opozicija, koja je pobijedila na izborima, odlučila je, da do kraja provede borbu protiv Milleranda i Poincaré-a. Izvršni odbor socijalističke republikanske stranke, kojoj stoje na čelu Painlevé i Briand, prihvatio je rezoluciju, kojom se obvezuju članovi stranke, da ne će učestvovati u nikakvoj vladi, koja ne bi stavila u svoj program sljedeće zahtjeve: 1. Millerandovu demisiju; 2. uvođenje skrutinija po arrondissementima; 3. potpunu amnestiju; 4. oporezovanje velikog kapitala; 5. uspostavu ravnoteže u državnom proračunu bez novih zajmova; 6. uspostavu srdačnih odnosa sa saveznicima sa ciljem, da se čim prije riješi reparacioni problem i pitanje sigurnosti Francuske na temelju izvještaja stručnjaka. Ujedno mora u vremenu između mjeseca listopada i Nove godine primiti zakon o socijalnom osiguranju i skraćenju vojne dužnosti službe u vojsci.

Rusko-njemački spor još se više zaostroji ponovnim uapšenjem poznatog komunističkog agitatora Bretzen-dorfa, čije je prvo uapšenje u prostorijama ruske trgovačke misije u Berlinu dalo povoda rusko-njemačkom konfliktu. Ujedno je njemačka vlada odbila notu sovjetske vlade za izgladjenje ovoga spora.

Tjedni pregled domaće politike.

Vlada korupcije i nasilja. Nakon dugog zavlčenja kriza je navodno riješena. Kralj je opet povjerio Pašiću mandat za sastav poslovene vlade i na prijedlog Pašića potvrdio sve dosadnje ministre, koji ostaju na svojim položajima. Nar. Skupština će se sastati 26. ov. m. j. Na njoj bi se imali verificirati mandati radičevaca, a Skupština zatim odložiti do 20. oktobra, Svatko lako razumije, da je kriza na ovaj način riješena samo što se tiče forme, ali u stvari nije riješena. — Šesta je već godina, da je ova država ustanovljena. Za cijelo to vrijeme ni u jednoj vladi nijesu bili dostojno prema svojem broju zastupnici Hrvati. Krivnju za to nosi i najjača hrvatska stranka, koja je više puta mogla da spriječi toliko i toliko nevolja, nasilja, ali još veća krivnja pada na stranku velikosrpskih radikala, koja je znala da pomoću raznih odgovornih i neodgovornih elemenata i nasilja otuđi i Hrvatima i Slovencima ovu državu, Pašić-Pribičevićeva vlada je zatvorila 1920. g. vrata Narodne Skupštine jednim bezobraznim poslovnikom, primila je 1921. g. Vidovdanski Ustav jednom-bijednom većinom, a kroz svih ovih 6 godina upravljala na jedan upravo sramotan način državom, zaštićujući korupciju i stvarajući kod Hrvata i Slovenaca neprijateljsko raspoloženje prema Srbima. — Sada, kad je velik dio srpskoga naroda uvidio potrebu bratskoga sporazuma sa Slovencima i Hrvatima, kad su se ovi posljednji odrekli svoje bezglave politike i stupili na pravu stazu, opet se podigla Pašić-Pribičevićeva vlada korupcije i nasilja, da i taj sporazum spriječi. Preko mjesec dana se vukla vladina kriza, koje riješenje je imalo da dađe riješenje srpsko-hrvatskoga spora te zadnji udarac korupciji, koja godinama rasteće ovu državu. Riješenje je palo, ali ne kako se s pravom moglo očekivati. Upliv „bijelih“, „crnih“ i „žutih“ terorističkih organizacija, prijetnje državnim udarom, bijesno napadanje beogradskih čokorilovačkih novina pobijedili su. Još je jednom pobijedila korupcija i nasilje. No mi smo još uvijek čvrsto uvjereni, da to ne može dugo potrajati. Tomu mora doći kraj! Većina naroda to hoće! Interesi države to traže!

Monstruoza situacija. Ciovaričev „Beogradski Dnevnik“ u uvodnom

PODLISTAK

Za kršćanski preporod.

(Konac.)

Na čistu smo dakle, da se treba povratiti Kristu. Tek tada ćemo moći izliječiti ljute rane današnjega društva. No nastaje pitanje, kako da ih liječimo? U Kristu treba obnoviti čovječanstvo! No kako? Odakle da počnemo s tom obnovom? Kojim putem da idemo?

Prva je i glavna stvar, da sačuvamo našu mladost, uzdanicu našu, od vjerskog indiferentizma, koji sa sobom nosi neminovnu moralnu propast osobito širih masa našega naroda. Tu se daje mnogo učiniti. Po našim selima naime mladost se još uzgaja na temeljima vjersko moralnim. Treba samo upregnuti sve sile, da ta mladost ne zabasa radi bezbroj prilika, koje ju dandanas na to upućuju.

Jedno od najstrašnijih iskušenja i pogibelji za narod je onaj glupi, podh i nerazboriti pokret za izgon vjeronauka iz škola. To je zločin, atentat na naš narod! Gospoda, koja oko

toga nastoje, neka ne misle, da ne će radi toga imati groznu odgovornost pred Bogom i narodom, i ako im časovito uspije prigrušiti prijekor savjesti. Misle li zar, da će time osloboditi čovječanstvo od „skućenja razuma, koje za sobom vodi vjerska nauka“? Bijednici! Neka zavire u prošlost i o tome se uvjere! Tko je veći Toma Akvinski ili Kant, Förster ili naši „napredni učitelji“? Da čujemo, što kaže protestant Förster o državnom uzgoju, kojim se liberalci najviše nabacuju proti vjeri: „I državno-građansko vaspitanje bez savjesnosti i fundamenta religijske kulture stoji u vazduhu. To je šport za glave bez zanimanja. To je iluzija bez uređujuće političke sile“.

Iz ovoga proizlazi, da se treba svim silama boriti proti svakom pokušaju uništenja ili slabljenja vjere u narodu, jer inače sigurno prijeti propast i narodu i državi. Bilo bi vrijeme, da „napredni“ već jednom uvide, da su slijepo orude onih, koji ne idu za tim, da podignu našu državu, već da unište vjeru, a s vjerom i državu. Treba nastojati, da škole i društva, u

koja zalazi naša mladež, budu gajili vjeru, a učitelji i svećenici na selu uzgojivši najprije sebe svojim se dobrim primjerom nametnu narodu. Ne smije se popuštati u sitnicama, jer sitnice radi velikih stvari nijesu ni sitnice ni pedanterije, već velika sredstva za postignuće velikih stvari (v. Förster: Uzgoj volje).

Velika je pogriješka, kad netko misli, da je za moralan i državnički uzgoj te za podignuće čovječanstva dostatno, ako djeci natrpavamo glavu etičkim principima i govorimo im: „Ne valja činiti zlo, već dobro! Treba svakoga ljubiti. Vlastito dobro treba žrtvovati za opće. Za domovinu i za svaku veliku ideju dužni smo dati sve, pa i isti život“. To su sve puste fraze, koje istina mogu djelovati na razum, u koliko se o njemu može govoriti kod djece, ali na srce i volju u većini slučajeva nimalo ne djeluju. Ma što tko kazao, čovjek uvijek ostaje čovjek. Sve, što čini, čini isključivo radi straha ili koristi. Možda se kome čini, da ova misao ponizuje čovjeka i da on kao razumno biće svojim razumom i umom mora gospodovati nad vlastitim

mislima i djelima, a možda i osjećajima. Lijepo je to reći, a još ljepše bi bilo, kad bi to uistinu i bilo tako. No nažalost moramo konstatovati, da tako nije. Može se dopustiti, da bi takav mogao biti jedan veoma neznatni broj ljudi, i to iz najviših slojeva, ljudi najumnijih, ljudi značajnih, ljudi, koji su zbilja gospodari samih sebe. Primjećujem, da su takvi ljudi u većini slučajeva ili dobri vjernici ili se svojim filozofskim nazorima približuju kršćanstvu. Ako je dakle tako malen život stotak ljudi, kojima za moralan život možda ne bi bio potrebit vjerski uzgoj, strah pred paklom i želja za rajem, zar smijemo radi njih zabaciti i uništiti taj vjerski uzgoj, o kome su i najveći protivnici uvjereni, da je najjači čimbenik morala?

Neka gđ. pobornici ove misli pokušaju sreću tamo negdje usred Afrike ili Australije, kako još nije doprla luč vjere, a neka se ne razbacuju uspjesima kod onih, koji su već prožeti duhom Kristovim, pa makar taj duh kod njih prividno i sasvim propao. Svoj uspjeh mogu da zahvale samo vjeri, koja makar i pritajena,

članku bavi se riješenjem krize i veli, da su se našle složne sve grupe radi čuvanja parlamentarne forme. Međutim je riješenjem krize u stvari stvorena situacija, koja je monstrozna. Vlada ima zadatak, da stvori većinu, a ta vlada bit će faktično u manjini i time kriza postaje permanentna. Pašić-Pribičević pristali su na ovakvo rješenje, koje je neparlamentarno, a nisu htjeli da pristanu na neutralnu vladu ističući, da je ona neparlamentarna.

Predznaci diktature. Ljubljanski „Slovenec“ donosi u svom broju od 20. o. mj. ovu veoma interesantnu izvornu vijest iz Beograda: „Iz upućenih krugova se saznaje, da je vojska u Beogradu bila sva u pripremi, kada se računalo s time, da će Davidović dobiti mandat za sastav vlade. Vojska je trebala na izvjesne signale da zaposjedne poštu, telefonsku centralu i sva ministarstva, u kojima bi imala da čuva sve dosadnje ministre. To odgovara zahtjevima radikalne i samostalnih demokrata, kako bi ostali na vladi. Ta vijest o opsadi mnogo je utjecala na preokret u parlamentarnoj krizi. Opozicija će u tom smislu uložiti protest kod predsjednika skupštine i zahtijevati strogu istragu u toj stvari“.

O rješavanju vladine krize ljubljanski „Slovenec“ od 20. t. mj. donosi još i ovo: „Kad je g. Davidović u nedjelju otišao kralju, da ga obavijesti o situaciji, kralj je zahvalio g. Davidoviću na trudu. No kazao je, da uslijed Radićeva proglašenja i premalog broja Srba ne može pristati na to, da g. Davidović ima neograničen mandat. Izjavio je, da hoće sastaviti jednu neutralnu vladu, da se uzrujanost stranaka do jeseni primiri“. Međutim, kako je poznato, došlo je do sastava Pašićeve vlade.

Orlovski vijesnik.

Kružnica o Orlovstvu. Preuz. gosp. metropolita dr. Ante Bauer izdao je ovih dana jednu kružnicu, upravljenu na Hrvatski Orlovski Savez, kojom odobrava program djelatnost Saveza, kao jedine katoličke omladinske organizacije. Ovom kružnicom razjašnjeno je i onim katolicima, koji su u Sokolstvu vidjeli organizaciju, koja je neutralna prema vjeri, pa su ga podpirali, da katoliku ne može biti mjesto ni u indiferentnim društvima, a kamoli u Sokolstvu, koje je poznato sa svojih protivkatoličkih ispada.

Proslava Dana katoličke omladine. Prema vijestima, koje je dobio Hrvatski Orlov-

dava impuls, na kome oni mogu graditi.

Religiozni uzgoj je jedini kadar, da čovječanstvo vrati na put dobra, jer je on udešen prema čovječjoj naravi. Vjera obećava i prijeti. Ona je kadra da neodoljivom silom djeluje na srce, a preko srca na volju. I tako tvori čudesa. Vjera stoga, kako dobro reče Förster, mora biti temelj države. I jedino država, koja se temelji na vjeri, moći će da odgovori svrsi, za koju je stvorena. Nije li država nastala radi toga, jer su se ljudi tako htjeli oboružati proti bijedi, razbojstvu, otimačini? Ako je to dakle svrha države, a ta se svrha može postići samo jakim vjerskim osvjedočenjem državljana, onda je nepobitna istina, da se država mora temeljiti na vjeri i da će jedino tako uspijeti, da dobro i potpuno odgovori svojoj uzvišenoj svrsi. Ta vjera je ona, koja je jedina kadra da preporodi čovječanstvo u moralnom, a i u ekonomskom smislu.

Ne mogu onda nikako pojmiti, kako se neki usuduju ustvrditi, da vjera, specijalno katolička vjera, smeta i škodi našoj državi, pak je zato hoće

ski Savez proslavljen je Dan kat. omladine svagdje vrlo svečano. U Zagrebu priredili su naši Orlovi samu proslavu u takvom opsegu, da mnogo vremena unatrag nije katolički Zagreb vidio ovakve svečanosti. Specijalno treba istaknuti, da je na katoličku javnost duboko djelovala javna ispovijest vjere, koju su zagrebački Orlovi učinili tim, što su pristupili sv. pričesti, te svečanim obećanjem, koje su položili prigodom primanja u orlovsku organizaciju. Javni tjele- vjezbeni nastup pokazao je, da je Orlovstvo u tjele vjezbenom pogledu toliko napredovalo, da ga mnogo ne nadmašuju ni starije slične organizacije. — Izvještaji iz ostalih krajeva također su vrlo povoljni. — Umojavaju se oni, koji su dobili tom prilikom sabirne arke, da iste što prije vrate Savezu, a sabrani novac pošalju čekom.

Javni nastup za Bosnu održat će se 29. svibnja, na Spasovo, prigodom proslave katoličkog dana. Za taj nastup čine se velike pripreme. — 30. srpnja bit će orlovski nastup u Sv. Iliji kod Varaždina.

Naši dopisi.

Preko, 15. svibnja.

Ovdje je omladina na najdostojniji način proslavila svoj katolički dan. U predvečerje toga dana, kao i na sami dan proslave crkva je slavljenjem zvona pokazala svoju radost, što se njezini sinovi vrstaju u Kristovu četu. Crkva je bila iznutra i izvana okićena krasnim vijencima i slavlucima. Divnim i zanosnim proglasom, koji je bio izvješten po Preku i obližnjim mjestima, pozivao je katolička omladina sve one, kojima je na srcu sreća i spas mladih, da zajednički porade oko spasavanja uzdanice naše — mladeži.

U 7. s. sva su kat. društva korporativno prisustvovala sv. Misi, na kojoj se okrijepiše andeoskom hranom. Do suza si bio ganut gledajući, gdje tolika muška mladež gazeći ljudski obzir stupa pobožno k Stolu Gospodnjem. U 9. s. bila je svečana zakletva orlova s primanjem novih članova. U 10. sati je pjevački zbor „Sv. Cecilija“ ispjevao svečanu Misu, na kojoj je preč. župnik krasno progovorio o značenju ovoga dana i pozvao sve župljane, da veselo prate ovaj novi sveti pokret omladine. Poslije Mise dijelili su se roditeljima kod crkve lenci, koji su sadržavali proglas omladine. Poslije podne na blagoslovu sva se omladina svečano posvetila presv. Srcu Isusovu. Predstave i ostale vanjske svečanosti morale su se radi nevremena odgoditi za 15 dana.

Veseli nas, što nije to bilo samo

da išćupaju iz srca naše omladine. Neka se već jednom osvijeste! Znam dobro, da su i oni sami uvjereni o protivnome. No to izrabljuju u svoje političke ili kulturne svrhe, razbacujući se svojom vjerskom snošljivošću. Neka radije sami sebe prije pouče o vjerskoj snošljivosti. Nama katolicima te njihove pouke ne treba. Nas je tomu naučio naš Učitelj. Novih učitelja ne trebamo, pa nazivali se ti i „napredni“.

Uzrok je dakle današnjoj pokvarenosti u nedostatku zdravog uzgoja, koji se temelji na vjeri, i u tome, što se utjecaj vjere hoće da izgura sa poprišta javnoga rada, što se država hoće da gradi na labavim temeljima, odvojeno od vjere. Gradimo stoga našu državu na zdravim temeljima vjere, pa je njezina dobra budućnosti obezbijedena. Moći će da odgovori svojoj uzvišenoj svrsi i moralno i ekonomski podigne i preporodi naš narod.

U to ime neka Bog poživi i pomogne našu katoličku omladinu, koja visokod čije svoj stijeg s ovim programom!

Učitelj.

slavlje omladine, već i cijele naše varošice, jer su svi mješćani osim možda par „naprednijih“ s oduševljenjem pratili ovo slavlje. Dao Bog, da ustraje naša mladež u započetoj radu i da se drugi ugledaju u njezin primjer.

P.

Kljake kod Drniša, 21. svibnja.

Smrt Hajdukova. Hajduk Mijo Čajić, koji je zbog svojih zlodjela poznat i državnim sudovima i vladnim tamicima i jadnim seljacima, skrhao je svoj život u „baljačkoj dragi“, gdje su ga ovih dana našli mrtva, ulomljena vrata. Narod općenito govori, da ga je Bog pedepsao zato, što je uoči smrti pokrao i orobio crkvu sv. Ilije u Kljacima. Opako živio, pa zlo i obršio!

K. Novi kod Trogira, konc. travnja

Nova zvona. Požrtvomnim milodarom naših župljana dobavili smo nova zvona za župsku crkvu i svetište Stomorijske u polju. Kroz same dvije godine puk je doprinio 40 hiljada dinara.

Velika je ljubav puka prema zvonicama, kako je i razumljivo. Narodu su zvona simbol vjere, njegova radost i žalost. Zvona su sastavni dio svakoga crkvenog zvonika i ured njegov. Žalost je bila sveopća, kad su nam zvona najnemilosrdnijim načinom bila odnesena. Narod je tada kao u jedan glas govorio: Čim je Austrija taknula u zvona, mora propasti! Od tada su sve naše crkve ostale kao sirotne udovice, pokrivene tugom do boljih vremena. Nadaši smo se danu uskršnuća.

Pet novih zvona saliveno je u domaćoj, poznatoj lijevaonici Cukrov u Splitu. Ova je tvrtka već na glasu i stekla je priznanje još prije rata. Sva prvašnja nova zvona po okolici Splita i u Dalmaciji salivena su bila kod Cukrova. Odlikovala su se uvijek muzikalnim akordom, bistrinom i zvonkošću glasa. Lijevaonica ima za upravitelja vješto tehnika i mehanika, čiji su se predi bavili ovim zanatom već šest vijekova. Svi su učili kod glasovitih lijevaonica u Milanu, Padovi i Udinama. Današnji upravitelj radio je u Milanu za 13 godina, prije nego li se doselio amo. Ovdje se uz svoga oca usavršio u radnji dugom praksom, kako se sada usavršava i njegov sin. Ne znamo, zašto neke crkve u Dalmaciji naručuju zvona u Italiji. Nema nikakve razlike kod salivanja brončanih zvona u nas i u Italiji. Rade se po istom kalupu, promjer zvona odgovara visini, a slaže se sa odnosnom težinom. Miješa se po propisu 78% bakra, a 22% kositra za manja,

a za veća 80 prema 20%, o čemu baš ovisi ljepota glasa i muzikalna nota. Ovo je već staro pravilo miješanja iz XI. vijeka, pronađeno od samostanca Teofila. Tako se radi i danas. Tim se usavršio način lijevanja zvona prama prastarom načinu, kako se radilo u Ninivi.

Naša crkva sada posjeduje sva 4 zvona uz preostalog staroga. Slog je la, si, re bemoi mi bemoi. Težina: I. 353 kg., II. 240, III 172-5, IV. 121-5. Intonacija je slatka i meka. Zvuk je čist i glas jak. Kad sva zvona zvene, tada je najbolje razumjeti muzikalni akord. No treba da i zvonari budu vješti. Jezičac kod svakog zvona ima proporcionalnu težinu, naime 5% od ukupne težine zvona. Tvornica je Cukrov skrupulozno izvršila sva propisana pravila i zakone. Cijena od 70 din. po kg, je niža nego li u svim drugim lijevaonicama, gdje treba platiti skuplje, a za ured i slova napose.

Harni smo gosp. Cukrovu i upravitelju njegove lijevaonice, te mu ovim izrazujemo svoje potpuno zadovoljstvo i priznanje, kao što je i vas puk naše župe zadovoljan zbog potpune harmonije, jer se muzikalni akord slaže i pokriva savršeno notu kušanu sa harmonijem i organom. Na Veliku subotu su zvona svečano proslavila. Za svetište Stomorijske su još lani za Vel. Gospu bila dovršena. Stalni smo, da će i druge mnogobrojne Crkve ne samo u Dalmaciji, već i u Slavoniji, u Bosni, u Lici, koje su naručile zvona kod ove tvornice, biti potpuno zadovoljne i nauživati se lijepih akorda novih zvona, kad ih budu slušali vjernici osobito za jutnje Zdrave Marije, kad svaka i najmanja vibracija zvonkog glasa provija čistina i mirnim jutnjim vazduhom i slijeva se u divnu melodiju svemuogućemu Bogu.

D. I. V.

Domaće vijesti.

† **Dr Franjo Sudarević**, odlični nar. poslanik bunjevačko-šokačke stranke i jedan od vođa bunjevačkih Hrvata umro je 15. ov. mj. U svim narodnim pothvatima imao je vodeću ulogu. Bio mu je priredjen upravo veličanstveni sprovod. Sada na njegovo mjesto kao nar. poslanik dolazi Miško Precić, urednik „Subotičkih hrvatskih novina“.

Hrvatsko Narodno Kazalište ide u Pariz. Kako javlja novi poluslužbeni list kazališne uprave „Scena“, zagrebačko je kazalište dobilo dozvolu od ministarstva prosvjete, da ide na gostovanje u Pariz. Upravnik g. Benetić obavijestio je već o tom g. Hébertot-a, ravnatelja kazališta Champs

Rastuženim srcem javljamo rodbini, zncancima i prijateljima, da nam je sinoć u 10 sati pokrijepljen svetotajstvima umirućih nakon kratke ali teške bolesti u 73. godini života blago usnuo u Gospodinu naš predobri brat odnosno ujak

Msgr Grgur Gojanović

tajni komornik Njegove Svetosti i kaptolski dekan.

Smrtini ostanci premilog pokojnika bit će preneseni sutra, nedjelja, u 8 sati pr. p. u Stolni Crkvu sv. Jakova, gdje će se držati zadušnice za sv. Misom, a odatle ravno na skupno groblje.

U ŠIBENIKU, 24. svibnja 1924.

Marija ud. Vučić rod. Gojanović, Dumina Vučić rod. Gojanović, sestre; **Vinko**, Milan i **Grgo** nećaci; **Marica**, Lina i **Katica**, nećakinje; **Ivan** Vučić zet za se i ostalu rodbinu.

Elyseés, koji je naše kazalište pozvao da gostuje prigodom olimpijskih svečanosti u Parizu.

Niža privatna gimnazija Oo. Trećoredaca na Preku dobila je pravo javnosti. Čestitamo na zasluženom priznanju!

Osuda u Carlierovu procesu. Završen je Carlierov proces. Predsjednik suda završio je postupak riječima, da je sud stekao uvjerenje, da je kapetan Carlier ubio svoga druga Issella, pa ga osuđuje na 20 godina roblje i da plati sve sudbene troškove. Kod čitanja osude bio je Carlier upravo poražen i potišten.

U Sloveniji radikali reduciraju bolesnike. U Sloveniji je od 540 bolesnika dala zdravstvena oblast 380 izbaciti iz bolničkih kreveta. Ovakvi se postupak ne može ničim opravdati, a ne treba mu ni komentara.

Tobožni natpis Kneza Branimira. Dodatno našoj vijesti u prošlom broju o natpisu kneza Branimira u K. Gomilići, čini se, da se prema informacijama, primljenim na nadležnom mjestu, ne radi o natpisu iz starohrvatske dobe, nego o natpisu iz starokršćanske dobe iz VI. ili VII. v. po Kristu.

Za novi most preko Krke kod Skradina Ministarstvo građevina odobrilo je kredit od 3.500.000 dinara za izgradnju obalskih stubova i prilaza.

Gradske vijesti.

Sprovod preč. Msgra Gojanovića bit će sutra, nedjelja, u 8 sati pr. p. Krenut će iz stana pokojnikova u Stolnu Baziliku, gdje će iza otpjevanje noćnice gradski župnik preč. msgr Karadjole otpjevati sv. Misu i dati odriješene. Zatim će se spровod uputiti na groblje sv. Ane.

Dan katoličke omladine prošle nedjelje proslavljen je vrlo svečano. Brojan i impozantan je bio jutnji pristup omladine na sv. pričest, svečano jutnje skupno zborovanje spojeno sa primanjem i zakletvom članova i članica, uspješna večernja akademija s predstavom. Opširniji izvještaj donijet ćemo u dojučem broju.

Pom. šport. klub „Krka“ obavio je u nedjelju, 25. ov. mj., ujutro razviće društvene zastave i posvetu lada u društvenom hangaru. Popodne u 6 sati bit će svečani izlaz lada i smotra uzduž cijele luke.

Zabava građanske škole. Od nekoga vremena nastao je vrlo živ rad naše građanske škole, koja sprema svoju zabavu prvih dana dojučem

mjeseca u areni „Kosova“ i priređuje razne predmete svoga rada za izložbu građanskih škola, koja se drži u Beogradu od 22. do 29. juna o. g. Ta se zabava i priređuje, e da se namaknu sredstva za odašiljanje izložbenih predmeta. Ručni radovi i pismeni sastavci, prije nego se pošalju u Beograd, bit će izloženi i u našoj građanskoj školi. Ova izložba i zabava već pobuđuje interes naših građana, a pogotovo roditelja učenika.

Za drugo redovito zasjedanje porotnoga suda, urečeno kod okružnog suda u Šibeniku za 2. juna 1924., odredilo je predsjedništvo višeg zemaljskog suda predsjedateljem dra Stjepana Spalatina, predsjednika zemaljskog i upravitelja okružnog suda, a predsjedateljevima zamjenicima više zemaljske sudske savjetnike Iva Vranovića, dr Antuna Dulibića i Stjepana Gelineo, te zem. sudske savjetnike Špira Valles, Ratomira Katića, Gjorgja Kneževića, dra Kažimira Pasini i dra Antuna Buzolića.

Zv. Rakamarić slikar. 13. ov. mj. otvorena je u Beogradu „Prva izložba karikatura“ u prostorijama druge beogradske gimnazije. Oko toga je najviše nastojao Rista Odavić, načelnik umjetničkog odjeljenja, koji je svojim govorom i otvorio ovu izložbu. Izložilo se više stotina radova naših karikaturista, među kojima je odlično mjesto zauzimao naš sugrađanin g. Zvone Rakamarić. Beogradsko „Vreme“ od 19. ov. mj. br. 867. donijelo je i jedan njegov crtež, nekoga Nikca iz Rovina, a u članku o izložbi govori R. Marković: „Rakamarić izlazi pred nas sa svojim jakim i originalnim talentom. Njegovi su radovi interesantni u pogledu tretiranja predmeta i kao crteži i kao kolorit. Cjelina mu daje savršenu originalnost... Zbog njegovog vidnog jakog talenta i zbog njegove danas tako rijetke skromnosti od svega se srea radujemo stupanju g. Rakamarića u redove naših vidljivih umjetnika“. Nas također veseli uspjeh našega građanina, koga inače odavno poznamo kao vrsnoga karikaturistu.

Predsjednik ispitne komisije. Ministarstvo je prosvjete odredilo za

Burza.

Zadnji tečaj na zagrebačkoj burzi bio je za:
Dolar u čeku Din 81.20
Liru tal. u čeku Din 3.60
„ „ u papiru Din 3.55
Franak francuski u čeku Din 4.44
„ švajcarski Din 14.40,
Česke krune Din 2.36
Napoleoni Din 298—300.

predsjednika ispitne komisije na gimnaziji g. Milivoja Vasića sveučilišnog profesora u Beogradu. G. Vasić je auktor djela „Arhitekture u Dalmaciji.“

Za uspostavu parobrodarskih pruga. Trgovačko-obrtničko udruženje po želji i dogovoru svih općina sjeverne Dalmacije obratilo se Ministarstvu saobraćaja, da jednoč doskoči i uspostavi parobrodarske pruge sa glavnijim mjestima u sjevernoj Dalmaciji. U predstavi je istaknuto, kako je Šibenik središte gornje Dalmacije u trgovačkom, školskom i administrativnom pogledu. Kao najhitnije pruge predložene su ove: Dnevne pruge Šibenik—Primošten—Rogoznica. Šibenik—Zlosela i Šibenik—Biograd—Preko. Osim toga imalo bi se uvesti dnevni spoj iz Preka za Olib, Silbu, Rab i Pag. Kao neodloživa pruga imala bi se zavesti veza Šibenik—Novigrad—Obrovac—Pag.

Odaslanik za kongres proizvađača rakije. Prošlih dana održao se u Beogradu kongres proizvađača rakije iz čitave Jugoslavije. Na kongresu je sastavljena rezolucija i upućena Ministarstvu financija radi smanjivanja taksa i carinskih dažbina na proizvedenu rakiju i njen izvoz. Mjesno Trgovačko-obrtničko udruženje delegiralo je g. Simu Matavulja, da kao odaslanik sjeverne Dalmacije prisustvuje ovom kongresu.

Ispiti na gimnaziji i realnoj gimnaziji. Za sve privatne učenike, koji žele položiti ispit zrelosti u redovitom roku, određeni su dani od 1. do 7. lipnja, a za sve one, koji žele

da polože niži fečajni ispit (4. razred) od 9. do 11. lipnja. Ispiti ostalih privatnih učenika za ostale razrede održat će se od 18. lipnja unaprijed. Pismeni ispiti zrelosti bit će 9., 10., 11. i 12. lipnja, a 16. lipnja počinju usmeni ispiti.

Iz luke. U razdoblju od 16. do 23. ov. mj. bili su u našoj luci ovi parobrodi: Split, Labud, Tommaseo, Kelet, Molfetta, Srbín, Labud, Zrmanja, Obrovac, Kosovo, Epiro, Krka, Beograd, Salona, Labud, Tommaseo, Metković, Split, Labud, Zrmanja, Labud, Tommaseo, Kosovo, Krka, Tommaseo, Zrmanja, Salona, Split, Tommaseo, Labud, Taranto, Brioni, Beograd, a ove jedrenjače: Zvonimir, Primo, Istok II, Roma, Mučenica, Savoja, Szello, Rad, Ars, tride II., Giuditta, Dalmacija.

VJEKOSLAV GRÖMBAUM

ZLATAR I DRAGULJAR
ŠIBENIK KOD STOLNE CRKVE

Svaki stari nakit preradujem u najmoderniji novi nakit.

Posrebrujem i popravljam service, torbice i crkvene stvari.

— Izradba brza i solidna —

Primam u promjenu staro zlato i srebro

Kupujem staro zlato, srebro i drago kamenje i plaćam uz najviše dnevne cijene.

Zadružna gospodarska banka d. d.

Vlastita zgrada
Glavna ulica 108.

Podružnica Šibenik

Brz. naslov *Gospobanka*.
Telefon br. 16 - Noćni 67

Centrala Ljubljana.

Podružnice:

Đakovo, Maribor, Sarajevo, Sombor,
Split.

Ispostava: Bled.

Dionička glavnica i pričuva
preko K. 60.000.000.

Ovlašteni prodavaoc srećaka državne
lutrije.

Prima uloške na knjižice, te ih ukamačuje
najpovoljnije.

Oprema sve bankovne i burzovne poslove
povoljno, točno i brzo.

Upozoruje sve interesente na svoja tvornička
poduzeća:

Cijenjenom Gradanstvu!

Radi sve većih narudžaba za naša fina ulja, dok u modernom stilu ne uredimo otpremu, otpremat ćemo na slijedeći način. Ako koji od cijjenjenih mušterija treba manje od 15 kg., neka izvoli predati pismenu narudžbu i posudu na motor za Murter gosp. Jakovu Pleslić.

Preko petnaest kg. otpremamo u našim posudama i šalje-mo franko obala Šibenik.

CIJENE:

Fino ulje I. presije kg. à Din. 29.—

Fino ulje II. presije kg. à Din. 26.50

Na veće količine popust!

Uplate se vrše kod Zadružne Gospodarske Banke, Podružnica Šibenik

Kušajte, što nuda murterski težak!

Vele štovanjem

Uljarska Zadruga, Murter